

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2019r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Joanna Andrzejak-Kruk

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2019r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa G. C., A. Z. i A. G. – wspólników spółki cywilnej P.U.H. (...) z siedzibą w T.

przeciwko J. M.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powodów

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 13 czerwca 2019r.,

sygn. akt I.C.4470/18

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1) zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 1.124,13zł (jeden tysiąc sto dwadzieścia cztery złote trzynaście groszy) z odsetkami za opóźnienie wynoszącymi dwukrotność ustawowych odsetek z opóźnienie za okres od dnia 11 września 2018r. do dnia zapłaty;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 317,-zł z tytułu zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 165,-zł z tytułu zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.

/-/ J. K.

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym 11.09.2018r. powodowie G. C., A. Z. i A. G. – wspólnicy spółki cywilnej P.U.H. (...) w T. wystąpili o zasądzenie na ich rzecz solidarnie od pozwanego J. M. kwoty 1.124,13zł z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu powodowie podnieśli, że 28.09.2017r. za pośrednictwem strony internetowej pozwany zawarł umowę pożyczki z (...) Spółka z o.o., wierzytelność pożyczkodawcy z tytułu tej umowy była następnie przenoszona na podstawie umów przelewu, zaś ostatecznie powodowie nabyli ją w oparciu o umowę powierniczego przelewu z 8.02.2018r. Pożyczka na kwotę 1.348,36zł miała być spłacona w czterech miesięcznych ratach zgodnie z harmonogramem, pozwany dokonał jednej wpłaty w wysokości 344,76zł, którą zaksięgowano zgodnie z umową na poczet kapitału, odsetek kapitałowych i odsetek za opóźnienie, natomiast dochodzono pozwem należność, wymagalna z upływem terminu płatności ostatniej raty (30.01.2018r.), obejmuje: 1.015,27zł niespłacony kapitał, 17,15zł niespłacone odsetki kapitałowe, 11,88zł odsetki za opóźnienie naliczone od niespłaconych w terminie rat pożyczki wyliczone na dzień 30.01.2018r. oraz 79,83zł odsetki za opóźnienie naliczone od niespłaconego kapitału pożyczki za okres 31.01.2018r. – 23.08.2018r.

W dniu 4.10.2018r. referendarz sądowy wydał przeciwko pozwanemu nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym uwzględnił żądanie pozwu.

Pozwany złożył sprzeciw od nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości oraz domagając się oddalenia powództwa i zasądzenia od powodów kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwany zarzucił nieudowodnienie roszczenia co do zasady i co do wysokości, w tym brak legitymacji czynnej i biernej, podniósł także zarzut przedawnienia roszczenia.

Wyrokiem z dnia 13.06.2019r., sygn. akt I.C.4470/18 Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu: 1) oddalił powództwo, 2) zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 287,-zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od wyroku złożyli powodowie, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, dokonanej wybiórczo, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, polegającej na zupełnym pominięciu faktu, że:

- forma zawarcia umowy pożyczki gotówkowej odpowiada przepisom powszechnie obowiązującego prawa, w tym w szczególności z art. 29 ustawy o kredycie konsumenckim, bowiem została zawarta w formie ekwiwalentnej pisemnej;

- powodowie wykazali materialnoprawną podstawę roszczenia z art. 509 k.c., przedstawiając we wniesionym powództwie okoliczności nabycia wierzytelności poprzez wskazanie zarówno jej podstawy, obejmującej umowę pożyczki gotówkowej, która została zawarta przez pozwanego z instytucją pożyczkową oraz umowę przelewu wierzytelności;

2. art. 29 ust. 1 zw. z art. 5 pkt 17 ustawy o kredycie konsumenckim poprzez jego niezastosowanie i w efekcie nieprawidłowe uznanie, że nie doszło do zawarcia umowy pożyczki gotówkowej, podczas gdy umowa pożyczki gotówkowej została zawarta na trwałym nośniku w postaci formatu pdf na adres e-mail pozwanego, a pozwany dwukrotnie potwierdził chęć zawarcia umowy pożyczki gotówkowej, tj. składając wniosek o pożyczkę gotówkową oraz przelewając opłatę weryfikacyjną.

W oparciu o te zarzuty powodowie wniesli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa oraz o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kosztów postępowania przed sądem I i II instancji według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany domagał się jej oddalenia oraz zasądzenia od powodów zwrotu kosztów postępowania przed sądem II instancji według norm przepisanych.

Z uwagi na fakt, że Sąd Okręgowy nie przeprowadzał postępowania dowodowego, niniejsze uzasadnienie ogranicza jedynie do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (art. 505¹³ § 2 k.p.c.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie, choć nie wszystkie podniesione w niej zarzuty były trafne.

Przede wszystkim zbędne były, czynione w ramach zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., wywody apelacji dotyczące tego, że powodowie wykazali legitymację do dochodzenia zgłoszonego w pozwie roszczenia, gdyż przedstawili okoliczności dotyczące nabycia wierzytelności oraz umowę przelewu. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku jasno wynika, że Sąd I instancji oddalił powództwo nie dlatego, że przyjął za nieudowodnioną legitymację czynną powoda, ale ze względu na nieudowodnienie faktu zawarcia umowy pożyczki przez pozwanego i pierwotnego wierzyciela. Sąd I instancji na podstawie przedłożonych przez powoda dokumentów poczynił ustalenia dotyczące zawarcia trzech kolejnych umów przelewu wierzytelności przysługującej (...) spółka z o.o. w stosunku do pozwanego J. M., w tym umowy powierniczego przelewu wierzytelności z 8.02.2018r., na podstawie której K. R. (wcześniej K.) przelała na powodów wierzytelność przysługującą jej wobec pozwanego wynikającą z umowy pożyczki z 28.09.2017r. z

zastrzeżeniem, że powiernik będzie prowadził względem dłużnika czynności windykacyjne, może wystąpić – w imieniu własnym – z powództwem o zapłatę przeciwko dłużnikowi, a po uzyskaniu tytułu wykonawczego – z wnioskiem o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Ustalenia Sądu I instancji w tym przedmiocie nie były podważane w postępowaniu apelacyjnym i nie budzą zastrzeżeń, a zatem Sąd Okręgowy na podstawie art. 382 k.p.c. przyjął je jako własne, uznając kwestię legitymacji czynnej powodów za rozstrzygniętą.

Sąd I instancji oddalił powództwo uznając materiał dowodowy zaoficerowany przez powodów za niewystarczający do ustalenia, że pozwany zawarł w dniu 28.09.2017r. umowę pożyczki ze spółką (...). Obowiązek i potrzebę przedstawienia przez powoda – zgodnie z art. 232 zd. 1 k.p.c. i art. 6 k.c. – dowodów na tę okoliczność Sąd I instancji wiązał ze stanowiskiem procesowym pozwanego, który w sprzeciwie od nakazu zapłaty fakt ten miał zakwestionować. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że obowiązkiem każdej ze stron jest złożenie oświadczenia co do twierdzeń strony przeciwnej, dotyczących okoliczności faktycznych (art. 210 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed 7.11.2019r. – art. 9 ust 4 ustawy nowelizującej z dnia 4.07.2019r., Dz.U. 2019/1469). Zrealizowanie tego obowiązku powinno polegać na wskazaniu sądowi konkretnych faktów, które strona potwierdza oraz tych, którym zaprzecza. Dopiero bowiem gdy oświadczenia stron dotyczące określonego faktu są rozbieżne, powstaje potrzeba udowodnienia tego faktu przy uwzględnieniu wynikającego z art. 232 zd. 1 k.p.c. i art. 6 k.c. rozkładu obowiązku i ciężaru dowodu.

W rozpoznawanej sprawie powód w uzasadnieniu pozwu wskazał, że pozwany za pośrednictwem strony internetowej złożył w dniu 28.09.2017r. wniosek o udzielenie pożyczki, który został przez pierwotnego wierzyciela rozpatrzony pozytywnie i pozwany otrzymał na adres mailowy informację o ocenie jego zdolności kredytowej wraz z wzorem umowy pożyczki. Na wniosek wierzyciela pozwany uiścił na jego rzecz opłatę weryfikacyjną w kwocie 0,01zł, potwierdzając wolę zawarcia umowy oraz jej warunki (pożyczka na kwotę 1.348,36zł oprocentowana odsetkami w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych, spłata pożyczki w czterech miesięcznych ratach zgodnie z harmonogramem dołączonym do umowy, czas trwania umowy do 30.01.2018r.), a następnie na rachunek bankowy pozwanego została przelana kwota pożyczki pomniejszona o prowizję. Powód wskazał też, że pozwany częściowo wykonał zobowiązanie wynikające z umowy pożyczki, gdyż przed wniesieniem pozwu dokonał wpłaty w wysokości 344,76zł.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany nie wypowiedział się wprost co do żadnej z przytoczonych okoliczności, poprzestając na przytoczeniu utartej i nic w istocie nie znaczącej formułki, że „zaprzecza wszystkim okolicznościom wskazanym przez powoda, poza wyraźnie przyznanymi w toku postępowania” oraz wskazując, że strona powodowa nie udowodniła roszczenia co do zasady (gdyż brak dowodu zwarcia umowy z pozwanym) i co do wysokości. Pozwany w istocie uchylił się więc od wymaganego ustawą oświadczenia, czy dany fakt miał miejsce, co połączył z próbą odwołania się jedynie do prawdy formalnej przez wskazanie, że brak jest dowodu zwarcia umowy pożyczki. Pozwany nie przedstawił także żadnych własnych twierdzeń, które uzasadniałyby powzięcie wątpliwości co do istnienia roszczenia z tytułu umowy pożyczki i jego wysokości.

Należy także zwrócić uwagę, że twierdzenia pozwu zostały poparte materiałem dowodowym w postaci: wniosku o udzielenie pożyczki, w którym figurują szczegółowe dane odnoszące się do osoby pozwanego (imię i nazwisko, adres zamieszkania, nr telefonu i adres e-mail, nr, data wydania i data ważności dowodu osobistego, imiona rodziców, miejsce pracy i warunki zatrudnienia, nr rachunku bankowego – k.10), wiadomości e-mail adresowanej do pozwanego informującej o pozytywnej ocenie jego zdolności kredytowej (k.11), potwierdzenia wykonania przelewu opłaty weryfikacyjnej dot. pożyczki o nr umowy (...) na rachunek (...) spółki (...) z oznaczeniem pozwanego jako wpłacającego (k.12), tekstu umowy pożyczki gotówkowej nr (...) zawartej za pośrednictwem strony internetowej (k.14-19) oraz potwierdzenia wykonania przelewu kwoty 1.000,-zł z rachunku bankowego prowadzonego dla spółki (...) na rachunek bankowy prowadzony dla pozwanego (k.20).

Sąd I instancji materiał ten określił jako „wydruki komputerowe”, które nie stanowią dokumentu (gdyż nie zostały opatrzone podpisem) i nie mają w związku z tym wystarczającej mocy dowodowej, niczym się nie różniąc się od samych twierdzeń powoda, gdyż potencjalnie powód mógł wpływać na kształt wydruku. Pozwany nie formułował jednak tego rodzaju zarzutów, również w postępowaniu apelacyjnym, zauważając jedynie, że na potwierdzenie

m.in. istnienia wierzytelności powód przedstawił dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c. Nie ma ponadto podstaw, aby wartość materiału dowodowego zaoferowanego przez powoda oceniać inaczej niż dokumenty zawierające podpisy.

W przypadku potwierdzenia wykonania transakcji przelewu pożyczki na rachunek pozwanego, to wydruk został opatrzone klauzulą, że dokument sporządzono na podstawie art. 7 Prawa bankowego. Przepis ten stanowi, że oświadczenia woli związane z dokonywaniem czynności bankowych mogą być składane w postaci elektronicznej (ust. 1), jeżeli zaś ustawa zastrzega dla czynności prawnej formę pisemną, uznaje się, że czynność dokonana w formie, o której mowa w ust. 1, spełnia wymagania formy pisemnej także wtedy, gdy forma została zastrzeżona pod rygorem nieważności (ust. 3). Jak przyjmuje się w orzecznictwie, przepis art. 7 ust. 1 Prawa bankowego stanowi podstawę do stosowania w praktyce bankowej dokumentów elektronicznych, które na gruncie prawa procesowego należy uznać – na równi z oświadczeniem utrwalonym za pomocą pisma na nośniku tradycyjnym (papierze) – za dokument w rozumieniu k.p.c. (por. np. postanowienie SN z 11.03.2004r., V CZ 12/04). Przepis zrównuje zatem na potrzeby obrotu bankowego formę elektroniczną z formą pisemną. Przy zastosowaniu art. 7 ust. 1 i 3 Prawa bankowego powołany przez powoda dokument, którego treść odzwierciedla wydruk, może zostać zatem potraktowany jako dokument prywatny, sporządzony w zwykłej formie pisemnej (art. 245 k.p.c.).

W odniesieniu do wszystkich wydruków należy natomiast zwrócić uwagę, że w myśl art. 243¹ k.p.c. przepisy o dokumentach stosuje się do dokumentów zawierających tekst, umożliwiających ustalenie ich wystawców. Art. 243¹ k.p.c. został wprowadzony ustawą nowelizującą, która weszła w życie 8.09.2016r. Jednocześnie w art. 77³ k.c. zawarto definicję dokumentu przewidując, że dokumentem jest nośnik informacji umożliwiający zapoznanie się z jej treścią. Ustawodawca aktualnie przyjął więc szersze pojęcie dokumentu od dotychczas używanego w procedurze cywilnej, wprowadzając możliwość stosowania przepisów o dokumentach m.in. do dokumentów w postaci elektronicznej. Dokument stanowią oba elementy łącznie, tj. informacja możliwa do odtworzenia oraz nośnik (przy czym zakres desygnatów terminu „nośnik”, jako substratu materialnego, jest bardzo szeroki). Nie został uregulowany sposób postępowania przez sąd z dokumentami innymi niż papierowe, technika zapoznawania się z nimi i ich przechowywania. W praktyce orzeczniczej dopuszcza się natomiast możliwość zapoznania się z treścią takiego dokumentu na podstawie wydruku pliku zapisanego w konkretnej lokalizacji (np. na dysku komputera czy w serwerze poczty elektronicznej, por. wyrok SA w Gdańsku z 18.05.2017r., V.AC.a.484/16).

W niniejszej sprawie Sąd I instancji postanowieniem wydanym na rozprawie 30.05.2019r. przeprowadził dowód z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy (k.59). Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku jasno wynika, że postanowienie to odnosiło się także do wydruków. Jak już przy tym zaznaczono, pozwany nie formułował zarzutów co do ewentualnej ingerencji powoda w treść któregośkolwiek z dokumentów na etapie sporządzenia jego wydruku, nie podnosił też zastrzeżeń co do pochodzenia czy też autorstwa poszczególnych dokumentów (pozwany nie twierdził, że inna osoba posłużyła się jego danymi osobowymi w celu wypełnienia wniosku o udzielenie pożyczki i użyła jego adresu e-mail przy składaniu wniosku, nie twierdził też, że nie należy do niego rachunek bankowy, z którego przekazano opłatę weryfikacyjną oraz na który przelano środki z pożyczki). W związku z tym nie zachodziła potrzeba powoływania dalszych dowodów wskazywanych przez Sąd I instancji, w tym opinii biegłego informatyka w celu weryfikacji, czy umowę pożyczki rzeczywiście zawarto z pozwanym oraz z informacji banku w celu ustalenia, do kogo należy rachunek bankowy, z którego i na który dokonywano operacji.

Mając powyższe na względzie trzeba stwierdzić, że stanowisko procesowe pozwanego, w szczególności niezaprzeczenie przez niego żadnym konkretnym faktem przytoczonym przez powoda na uzasadnienie dochodzonego roszczenia, uprawniało, w świetle wyników całej rozprawy, do zastosowania art. 230 k.p.c. i uznania faktów tych za przyznane. Zasadny okazał się także podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., gdyż wydruki zaoferowane przez powoda nie stanowiły jedynie podstawy do ustalenia – jak uczynił to Sąd I instancji – że zostały one wygenerowane przez powoda, ale że zdarzenia wynikające z odzwierciedlonych w tych wydrukach dokumentach rzeczywiście miały miejsce.

To z kolei prowadzi do wniosku, że pozwany zawarł z poprzednikiem prawnym powodów umowę pożyczki (art. 720 § 1 k.c.). Wolę zawarcia umowy o określonej treści pozwany wraził składając za pośrednictwem strony internetowej wniosek o pożyczkę oraz akceptując przekazany mu na pocztę elektroniczną tekst umowy poprzez wykonania przelewu opłaty weryfikacyjnej (art. 60 k.c.). Do umowy zastosowanie znajdowały przepisy ustawy z dnia 20.05.2011r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. 2019/1083, por. art. 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 tej ustawy), w tym art. 29, który stanowi, że umowa o kredyt konsumencki powinna być zawarta w formie pisemnej (chyba że odrębne przepisy przewidują inną szczególną formę), z tym że po pierwsze, w doktrynie uznaje się – m.in. przez wzgląd na art. 5 pkt 17 u.k.k. oraz art. 77³ k.c. – że wymóg ten jest zrealizowany nie tylko przy zastosowaniu formy dokumentu papierowego z własnoręcznymi podpisami, ale także w razie sporządzenia umowy na innym trwałym nośniku, a po drugie, forma pisemna jest zastrzeżona jedynie dla celów dowodowych i jej niedochowanie nie powoduje nieważności umowy (por. T. Czech, „Kredyt Konsumencki. Komentarz”. WKP 2018, kom. do art. 29 t. 15-24).

Pożyczkodawca wykonał swoje zobowiązanie wynikające z umowy z 28.09.2017r., gdyż przełał na rachunek bankowy pozwanego kwotę pożyczki (po potrąceniu prowizji), natomiast pozwany zwrócił jedynie część pożyczki (pierwszą ratę). Pozwany nie wywiązał się z obowiązku zapłaty pozostałej części w terminie, który upływał z dniem 30.01.2018r. (termin płatności ostatniej raty wynikający z harmonogramu). Dochodzenie całej należności było możliwe bez uprzedniego wypowiedzenia umowy, gdyż w chwili wytoczenia powództwa upłynął już termin płatności wszystkich rat. Roszczenie powoda nie było także przedawnione (art. 117 k.c.), gdyż raty pożyczki były wymagalne z upływem: 30.10.2017r., 30.11.2017r., 30.12.2017r. i 30.01.2018r. (art. 120 § 1 k.c.), zaś powód wniósł pozew 11.09.2018r., doprowadzając w ten sposób do przerwania biegu 3-letniego terminu przedawnienia roszczenia (art. 118 k.c., art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Dokonana przez pozwanego wpłata w kwocie 344,76zł została zarachowana zgodnie z § 3 ust. 5 umowy, a więc na odsetki i następnie na kapitał. Wyliczenie pozostałej należności pozostającej do zapłaty nie było kwestionowane przez pozwanego. Pożyczkodawca uprawniony był do żądania odsetek za opóźnienie ustalonych w § 8 ust. 2 umowy, tj. w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie, co pozostaje w zgodzie z art. 481 § 1 i § 2¹ k.c. (odsetki maksymalne za opóźnienie). Na podstawie art. 482 § 1 k.c. powodowie byli natomiast uprawnieni do żądania odsetek od zaległych odsetek od chwili wytoczenia o nie powództwa.

W tym stanie rzeczy i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, ze uwzględnił powództwo, zaś o kosztach procesu w obu instancjach orzekł zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., obciążając nimi pozwanego jako stronę przegrywającą sprawę. W I instancji powodowie ponieśli następujące koszty: opłata od pozwu 30,-zł, wynagrodzenie pełnomocnika 270,-zł (ustalone zgodnie z § 15 ust. 1 i 3 w zw. z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Dz.U. 2015/1804 ze zm.) i opata skarbową od pełnomocnictwa procesowego 17,-zł – łącznie 317,-zł. W II instancji powodowie ponieśli następujące koszty: opłata od apelacji 30,-zł, wynagrodzenie pełnomocnika 135,-zł (ustalone zgodnie z § 15 ust. 1 i 2 w zw. z § 2 pkt 2 i § 10 ust. 1 pkt 1 cyt. rozporządzenia) – łącznie 165,-zł. Powyższe koszty pozwany winien zwrócić powodom.

/-/ Joanna Andrzejak-Kruk